

Zdůvodnění nominace soutěžních příspěvků XIV. ročníku literární soutěže Skrytá paměť Moravy

I.kategorie

Záchranná síť, rodinné sítě, sítě našich citů, které nás poutají k druhým a svazují nás v touze k rozletu za našimi sny. Čemu dá přednost hrdinka příběhu **Ptačí tanečnice**? Životní dilema brilantní akrobatky znovu ožívá na pozadí dramatu v pracovním prostředí, kdy díky touze zaměstnavatele po větší senzaci a ve snaze zajištění vyššího zisku je dívka vystavena smrtelnému riziku. Porotu zaujalo nápadité zpracování zadaného tématu v podobě dech beroucího vyprávění, a to především prostřednictvím výborných vnitřních dialogů hlavní hrdinky.

Povídka **Sít' z ostnatých drátů**, obsahem i formou překvapivě zralá práce. Autor používá ich-formu, která dává povídce silný emoční náboj. Vším prochází přímo nevyslovený motiv sítě z ostnatých drátů: je i v lidech, jejich nositelích; „V síti jsme chyceni všichni“, čteme na konci povídky. Autor popisuje prožitky německého vojáka na frontě v průběhu bojů, líčí konkrétní situace na bojišti, ztrátu kamarádů. Okamžik ukončení války vypravěč prožívá rezignovaně, bez adorujícího přístupu. Poslední část líčí nástup fašizujících jedinců a bojůvek, kdy se střetávají na opačných stranách vojáci, kteří přežili světovou válku. Tragický hrdinův konec je popisován úspornými, ale přesnými výrazy, bez přehnaných afektů. Povídka je výjimečná nejen volbou tématu, ale také způsobem zpracování, popisem psychologie hrdiny a reflexí reality. Porota ocenila i velmi kultivovaný jazykový styl.

Jak se ze zatím nejasného pocitu stává cit a z pučícího citu možný vztah, ono v mnohém zázračné zranění a klíčení popisuje povídka **Marco**. Realita stále prázdnějších sítí a tenčící se úlovky rodin, živících se mořským rybolovem v přístavním městečku, rámuje přátelství Simony a Marca. Zatímco dívka si uvědomuje, a také jasně a jednoznačně Marcovi vyjádří zásadní posun v jejich dosavadním kamarádství, chlapec, překvapen a zaskočen, nedokáže své pocity formulovat. Dílem snad i proto, že rodiče Simony již delší dobu uvažují o odchodu za snazším živobytím. Až věta napsaná na rozloučenou: „Proč se snažit o něco, co už stejně nikdy nebudeš mít?“ Marcovi otevírá oči i srdce.

Zachraňte mne, mé síť – typický juvenilní text, vše je vykresleno ostrými barvami, příběh je dryáčnický vygradován, očekávatelně nechybí nebezpečí smrti, pohrávání si se suicidálními myšlenkami atd. Co však tento příspěvek odlišuje od ostatních textů, často k nerozeznání podobných, je jasná sebeironie, schopnost nadsázky. Příspěvek si porotu získal především samotnou zvolenou formou absurdní grotesky, v níž se zmiňované charakteristiky teenagerovských textů proměňují na materiál k persifláži, najednou se mnohá klišé pokleslé literatury stávají zábavným materiálem k vlastní výpovědi. Forma grotesky také logicky vede k odmítnutí jakékoliv podoby psychologického portréту lyrického subjektu, jako v *commedia dell'arte* zde vystupují pouze lidské typy. V příspěvku jsou patrné dva paralelní světy – realita, v níž jde o život, virtuální realita, jejímž smyslem je překonání pocitu osamělosti, prázdnoty, nudy. Oceňujeme, že příspěvek nekončí moralitou, dávající odpověď, který z daných světů nakonec zvítězil, zdá se, že jejich souboj končí šťastnou, byť absurdní remízou.

Povídka **Jsem tvůj štít** vypráví o pavoukovi, který musí hájit svůj dům proti nebezpečnému hmyzu i proti novým nájemcům. Porotu zaujalo hlavně propracované vyprávění z pohledu pavouka, který se odmítá vzdát a s velkým odhodláním bojuje o své místo na slunci. Jeho strasti autorka popisuje barvitě a uvěřitelně a ze zvířete, jež lidem obvykle příliš sympatické není, se jí podařilo udělat kladného hrdinu, kterému čtenář drží palce. Ocenili jsme také silný konec – pavouk se spřátelí se psem a umiňuje si, že ho ochrání před nebezpečím. Nemyslí na sebe, ale na druhého, ačkoliv je pes v jeho domově vetřelcem.

II. kategorie

Autorka povídky **Smrt číhá za sklem** bere čtenáře na dobrodružnou leteckou výpravu na křídlech velké mámy-masačky puzené touhou najít pro svá ještě nenarozená mláďata tu nejlepší potravu. Tak, jak moucha prozkoumává blízké i vzdálené okolí, i my můžeme sledovat jednotlivé proměnlivé scénérie plné vjemů útočících na všechny naše smysly. Ve vzduchu visí otázka: Chytí se moucha do pavoučích sítí? Porota ocenila výborné literární zpracování příběhu s umně vystavěnou dramatickou linkou.

Povídka **Pavouček** z mafiánského prostředí s výborně vystavěnou zápletkou. Napínavý děj je navíc psaný bohatým jazykem, přináší věrohodné popisy prostředí a velmi pestré

charakteristiky postav i dějů. Autorka udržuje napětí, které obratně graduje, dovedně střídá jednotlivá prostředí i témata. Kromě děje, který čtenáře udržuje stále v napětí a nenudí, stojí za zmínku živé a ústrojně dialogy i překvapivé vyústění povídky. Sít', to jsou složité vztahy nejen mezi jednotlivými klany (které hrají v povídce podstatnou roli), ale i mezi jednotlivými aktéry děje. „Legenda o člověku, kterému se říká Pavouček“ – jak říká jedna z postav na konci příběhu – si rozhodně zaslouží ocenění.

Povídka **Do vody chčijů žaby** o dvou mladých kriminálních, kteří se v moravském vinohradu pokouší o poslední zločin. Tento text nás oslovil především velmi bohatým jazykem – jedna postava je z Prahy, druhá z Ostravy, ostatní potom z moravské vesnice, a autor si s tím v přímých řečech opravdu vyhrál. Zaujal nás také mírně potřeštěný humor a určitá laskavost a lidství, jež z celého textu číší – postavy se neberou příliš vážně a autorka si utahuje ze stereotypů, převážně těch o Moravě. S nadhledem je řešen i závěr. Ke zločinu sice skutečně dojde, starosta ovšem oba mladé muže nechává jít, dokonce i s malou odměnou.

V uvozovkách „pouze“ čestným uznáním byl porotou ohodnocen soutěžní příspěvek **Jak ze závisti byla nenávisť, z nenávisti prozřetelnost a z prozřetelnosti plot, aneb Továrna na absurditu**. Autorka se úspěšně pokusila o vtipně vyprávěnou sondu do rodinného soužití, ve které nešetří žádného z jejích členů. Zvolená nadsázka sice není důsledná, navíc ji tu a tam zbytečně snižuje stylistický i gramatický prohřešek, přesto vyvolává na čtenářově tváři ne jeden úsměv, což je cenné. Uvěřitelný příběh o hašteřivých sestřích, napravených až prostřednictvím závěti jejich otce, vypravěčova dědečka, by klidně mohl dostat své pokračování, bystrý postřeh a umné vypíchnutí humorné situace – talent třeba tříbit!

Hovorovým jazykem zaznamenané vyprávění **Promítač, Dostojevskij, Sprite** připomíná některá Dostojevského díla ve více rovinách – nihilismus, obrazy zaprášeného pokoje a města, zbytečný člověk, který není schopen navázat lidský kontakt, těsnost prostoru, vyvolávající klaustrofobii, absence domova. Svět se vypravěči mění na bizarní divadlo se špatnými herci, svět je zde groteskním panoptikem. Nechybějí typické projevy neurózy, projevující se vadným hodnocením ostatních a narušeným sebehodnocením, opakovanými kompulzivními pohyby (strhávání gumového těsnění ve svém pokoji nebo bílého linolea na barovém pultu), emoční plochost – neschopnost prožívat radost. Neurotické projevy jsou

popsány neobyčejně věrně, včetně mnoha významných detailů. Dostojevského (nejmenovaný) román je ve vyprávění přítomen jako předmět kultu, který má vzbudit pozornost okolí, zajistit ocenění a respekt, jistě i jako obrana vypravěče před pocity nejistoty, zbytečnosti, bezvýznamnosti. Autor se tedy s motivem sítě vypořádal originálně – ukazuje pavučinu neurotické osobnosti, dovoluje nám nahlédnout do jejího způsobu prožívání ve stresové situaci. Věrohodnost tohoto přístupu je dána formou zповědi, tj. v ich–formě. I tato snaha o porozumění světu člověka, trpícího duševní poruchou, je blízká mnoha textům F. M. Dostojevského. Porota vysoce oceňuje i formální postupy příspěvku, například rafinované střídání času – prožívání dneška konfrontované s retrospektivou včerejška – napomáhá gradaci textu.